

KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

“TEBLİĞ CEMAATİ’NİN KIRGIZİSTAN’DAKİ FAALİYETLERİ”

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Camalidin HAKNAZAROV

BİŞKEK 2019

KTMÜ.S.B.E.İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI	KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI “TEBLİĞ CEMAATİNİN KIRGIZİSTAN’DAKİ FAALİYETLERİ ” (YÜKSEK LİSANS TEZİ) Camalidin HAKNAZAROV BİŞKEK 2019		
“TEBLİĞ CEMAATİNİN KIRGIZİSTAN’DAKİ FAALİYETLERİ ”			
Camalidin HAKNAZAROV			
BİŞKEK 2019			

**KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**“TEBLİĞ CEMAATİNİN KIRGIZİSTAN’DAKİ
FAALİYETLERİ ”**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Camalidin HAKNAZAROV

**Danışman
Prof. Dr. M. Mustafa ÇAKMAKLIOĞLU**

BİŞKEK 2019

ÖZ

Yazar	: Camalidin HAKNAZAROV
Üniversite	: Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: İslam Bilimleri
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans
Sayfa Sayısı	: XIV + 98
Mezuniyet Tarihi	: 27/03/ 2019
Tez Danışmanı	: Prof.Dr. M. Mustafa ÇAKMAKLIOĞLU

TEBLİĞ CEMAATİNİN KIRGIZİSTAN'DAKİ FAALİYETLERİ

Kırgızistan, Orta Asya ülkeleri arasında dinî birçok cemaatin daha rahat faaliyet gösterebildiği ülke olarak bilinir. Bu nedenle, son zamanlarda Orta Asya'da yayılmakta olan Pakistan menşeli “Tebliğ Cemaati” ülkemizde de aktif şekilde faaliyetlerine devam etmektedir. Tezimizde, “Daavatçılar” şeklinde de isimlendirilen Tebliğ Cemaati'nin ülkemizdeki faaliyetlerinin mevcut durumunun ve toplumdaki etkilerinin tespiti amaçlanmıştır. Tezimizin Giriş kısmında araştırmanın konusu, amacı, yöntemi ve kaynaklarına yer verilmiştir. Ayrıca araştırmanın kavramsal çerçevesi de bu bölümde sunulmuştur. Birinci Bölümde Tebliğ Cemaati'nin ortaya çıkış sebepleri ve kısaca tarihi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

İkinci Bölümde ise, tezin asıl konusu olan Tebliğ Cemaatinin Kırgızistan'daki faaliyetlerinin mevcut durumu hakkında bilgiler verilmiştir. Bu doğrultuda bu bölümde Cemaatin Kırgızistan'da yürüttüğü davet seyahatleri ile eğitim-öğretim ve yayın faaliyetlerine yer verilmiştir. Son olarak da tezin Sonuç Bölümünde Tebliğ Cemaatinin Kırgızistan'daki mevcut durum ve faaliyetlerine ilişkin araştırmamız boyunca elde ettiğimiz sonuçlar sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırgızistan, Dînî Faaliyetler, Tebliğ Cemaati, Davetçiler, Davet Seyahatleri.

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Жамалидин Хакназаров
Университет	: Кыргыз-Түрк “Манас” Университети
Багыты	: Ислам Таануу
Иштин Сыпаты	: Магистрдик диссертация
Беттердин Саны	: XIV + 98
Бүтүрүү Датасы	: 27/03/ 2019
Илимий Жетекчи	: проф.док. Мустафа Чакмаклыоглу

ТАБЛИГИ ЖАМААТТЫН КЫРГЫЗСТАНДАГЫ ИШ-АРАКЕТТЕРИ

Орто Азия өлкөлөрүнүн арасынан Кыргызстанда гана көптөгөн диний жамааттар жана секталар башкаларга салыштырмалуу өздөрүн эркин алып жүрүшөт. Ошол себептен болсо керек Пакистанда пайда болгон, азыркы учурда дүйнө жүзүнө кеңири тарап жаткан “дааватчылар” деген ат менен да таанымал таблиг жамаатынын өлкөбүздөгү иш-аракеттери аябагандай эле активдүү жүрүп жаткан кези. Магистратуралык диссертациянын негизги максаты мына ушул жамаат жана алардын иш-аракеттери тууралуу болмокчу. Биринчи бөлүмдө изилдөөнүн максаты, маанилүүлүгү, методу, булактары жана таблиги жамаатын кыскача тарыхы тууралуу маалымат берилген. Ошондой эле темага байланыштуу негизги терминдер иштелген.

Ал эми экинчи жана негизги бөлүмдө таблиги жамаатын Кыргызстандагы иш-аракеттери, принциптери, басма кызматтары, билим берүү системасы жана даават тууралуу маалыматтар берилген. Аягында корутунду менен бирге колдонулган адабияттардын тизмеги жана магистратуралык диссертациянын кыргыз тилинде жазылган кыскача мазмуну берилген.

Ачкыч сөздөр: Кыргызстан, таблиги жамаат, диний иш-аракеттер, даават.

АБСТРАКТ

Выполнил	: Жамалидин Хакназаров
Университет	: Кыргызско Турецкий Университет “Манас”
Направление	: Теология (Исламоведение)
Вид диссертация	: Магистерская диссертация
Количество страниц	: XIV + 98
Дата окончания	: 27/ 03/ 2019
Научный руководитель	: проф., док. Мустафа Чакмаклыоглу

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ “ТАБЛИГИ ДЖАМААТ” В КЫРГЫЗСТАНЕ

По сравнению среди республик Центральной-Азии в Кыргызстане многие религиозные джамааты и секты ведут себя свободно. Может по этой причине возникшее в Пакистане, в эти дни по всему миру распространенная “дааватчики” и в нашей стране ведут активно свой деятельности.

Главная цель этой магистерской диссертации связано с этим джамаатом и их деятельности. В первом главе рассмотрены цель исследование, важность, методы, источники и было дано краткос истории таблиги джамаата. А также были даны термины связанный с этой темой.

Втором основной главе были даны информации о деятельности таблиги джамаата в Кыргызстане принципы, публикации, система образования и о даавате. А также дано обширная информация про деятельность таблиги джамаата в нашей стране.

В конце дано заключение, список использованных литератур и краткое содержание магистерской диссертации на кыргызском языке.

Ключевые слова: Кыргызстан, таблиги джамаат, религиозное деятельность, даават.

ABSTRACT

Prepared by : Zhamalidin HAKNAZAROV
University : Kyrgyz-Turkish Manas University
Department : Islamic Studies
Degree of the work : Master's Thesis
Number of pages : XIV + 98
Date of graduation : 27/03/ 2019
Supervisor : Prof. Dr. M. Mustafa ÇAKMAKLIOĞLU

ACTIVITIES OF TABLIG COMMUNITY IN KYRGYZSTAN

Among Central Asian countries, Kyrgyzstan is known as a country where many religious communities can operate its activities more easily. For this reason, Tablig Community which originated in Pakistan and has recently been spreading in Central Asia, continues its activities effectively in our country. It is intended in this thesis to determine the current situation and activities of Tablig Community which named also “Daavacılar” (inviters to the religion) in Kyrgyzstan. In the Introduction Section of our thesis, the subject, purpose, importance, method and resources of the thesis are given. The conceptual framework of the research is also presented in this section. In the First Chapter, the information about the emergence of Tablig Community and its history are given in general.

In the Second part, informations about the current situation of the activities of Tablig Community in Kyrgyzstan are given. This is also the main subject of the thesis. In this context, informations about the invitation travels and the education and publication activities of Tablig Community that carried out in Kyrgyzstan are given in this section. Finally, in the Conclusion Section, the results that gained through our research about the current situation and activities of Tablig Community in Kyrgyzstan are listed.

Keywords: Kyrgyzstan, Religious Activities, Tablig Community, Daawat Community, Invitation Travels.

ÖNSÖZ

Kırgızistan’da “Davetçiler” denilen ve “Tebliğ Cemaati” olarak da bilinen Hind-Pakistan kaynaklı dini grup ülkenin etkin ve yaygın cemaati olarak faaliyet göstermektedir. Bu grup Kırgızistan’daki diğer çok sayıda dini grup gibi dış kaynaklı olmakla birlikte, ülkedeki mensupları itibariyle büyük oranda yerli bir görünüm kazanmaya başlamıştır. Çünkü cemaatin ülkede faaliyet gösteren mensupları büyük oranda yerli Kırgız halkından oluşmaktadır. Bazen çok az sayıda da olsa farklı ülkelere gelerek faaliyetlere katılanlar olsa da Tebliğ Cemaati Kırgızistan’da genelde bünyesine kattığı Kırgız mensupları vasıtasıyla faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu sebeple Kırgız toplumunda dini açıdan etkili olan Tebliğ Cemaati’nin diğer dış kaynaklı gruplardan daha dikkatli ve detaylı değerlendirilmesi gerekir. Cemaat mensupları yerel dini anlayışa uygun olarak Sünni-Hanefî çizgiyi takip etmekte oldukları iddiasıyla halk ile kolayca kaynaşmakta ve ülkenin her köşesinde rahatlıkla faaliyet gösterebilmektedirler. Bu sebeple de cemaatin Kırgızistan’daki müntesipleri ve faaliyetleri günden güne artmaktadır. Dolayısıyla da Tebliğ Cemaatinin Kırgızistan’daki faaliyetleri akademik anlamda objektif bir bakış açısıyla çalışmaya değer hassas bir konu olarak ortada durmaktadır. Biz de bu amaçla Tebliğ Cemaati’nin Kırgızistan’daki faaliyetleri ve mevcut durumunu çalışmanın temel konusu yaptık.

Dini ya da sosyal her faaliyetin kendine has bir sistem, kural ve özellikleri mevcuttur. Toplumsal bir dini faaliyet olarak tebliğ de kendine has metot, kural ve özelliklere sahiptir. Metot ve kurallar ne derece doğru ve yerinde olursa hedefe ulaşmak da o derece kolay ve kısa zamanda olacaktır. Dolayısıyla tebliğde başarılı olmak isteyen kişinin tebliğin metot ve incelikleri hakkında detaylı bilgi edinmesi gerekir. Bu sebeple biz öncelikle tebliğin İslam’daki yeri ve metodu hakkında giriş mahiyetinde genel bazı bilgileri tezimizde takdim etmeye çalışacağız. Böylelikle İslâm’ın önemli bir esası olan tebliğin usulü ve nasıl olması gerektiği ile ilgili bir tasavvur oluşturmaya çalıştık. Bu, Tebliğ Cemaatinin faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde değerlendirmemize dayanak oluşturan temel ilkeleri ihtiva etmesi açısından önemlidir. Böylelikle günümüz Kırgızistan’ında “tebliğ” ve “irşadî” faaliyetleri için temel kabul eden Davetçilerin yöntemlerini oluşturduğumuz bu tasavvurdan değerlendirme imkânı

bulduk. Ardından tezimizin asıl konusu olan Tebliğ Cemaati ve Kırgızistan'daki faaliyetlerine geçeceğiz.

Günümüze kadar Tebliğ Cemaatinin Kırgızistan'daki faaliyetleri hakkında akademik anlamda kapsamlı herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmamızla biz, Tebliğ Cemaatinin tarihi olarak ortaya çıkışı, temel prensipleri ve meşhur şahsiyetleri hakkında genel anlamda bilgi verdikten sonra cemaatin Kırgızistan'daki faaliyetlerini ve Kırgız toplumundaki etkilerini ele almayı hedefliyoruz.

Bu çerçevede tezin konusu, amacı, metodu ve kaynaklarına yer verdiğimiz Giriş kısmında tebliğ ve tebliğle ilgili yakın kavramlara odaklandık. Bu çerçevede tezimizin metodolojisi ve kavramsal çerçevesini Giriş Bölümünde sunmuş olduk. Birinci Bölümde Tebliğ Cemaati'nin tarihçesi, temel prensipleri ve kurucu şahsiyetleri hakkında bilgiler verdik. İkinci Bölümde ise tezimizin ana konusu olan Tebliğ Cemaati'nin Kırgızistan'daki eğitim, öğretim, davet amacıyla seyahate çıkma ve yayın faaliyetleri ve bunların Kırgız toplumundaki etkileri ele alınmıştır. Sonuç kısmında araştırmamız neticesinde ulaştığımız sonuçlara yer verilmiştir.

Her çalışmanın kendine has bazı zorlukları vardır. Aktüel dini gruplar hakkında şifahi bilgiler toplamanın genel zorluklarını bizim de yaşadığımızı ifade etmeliyiz. Bu vesileyle tez konusunun belirlenmesi, karşılaşılan zorlukların mümkün olduğu kadar aşılması ve tezin yazılarak hazır hale gelmesi noktasında bütün çalışma sürecinde maddî, manevî ve akademik destek ve katkılarından dolayı danışmanım Prof. Dr. M. Mustafa ÇAKMAKLIOĞLU'na teşekkür ederim.

Bişkek, 2019

Camalidin HAKNAZAROV

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	Error! Bookmark not defined.
ЭТИКАЛЫК ТАЛАПТАР	Error! Bookmark not defined.
TEZ ONAYI	v
ПРОТОКОЛ	Error! Bookmark not defined.
ÖZ.....	Error! Bookmark not defined.ii
КЫСКАЧА МАЗМУНУ	ivii
АБСТРАКТ.....	ix
ABSTRACT	x
ÖNSÖZ.....	xi
İÇİNDEKİLER	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1
I. TEZİN AMACI VE ÖNEMİ	2
II. TEZİN YÖNTEMİ.....	3
III. TEZLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	4
1. Davet	5
2. Nasihat.....	8
3. İrşad.....	10
4. Tebliğ	12
IV. İSLAM’I ÖĞRETİM ARACI OLARAK TEBLİĞ VE USÛLÜ.....	13
1. İlim Sahibi Olmak	14
2. Güzel Ahlak.....	16
3. Telkin ve Yönlendirme.....	18
4. Af ve Bağışlama	20
5. Kıssa ve Örnek Gösterme.....	21
6. Dua İle Yalvarma	21
7. Özlü ve Güzel Konuşma	22
8. Emir bi’l-ma‘rûf nehiy ani’l-münker	22

9. Müjdelemek ve Kolayı Tercih Etmek	23
10. Sabır ve Sıkıntılara Tahammül Etmek.....	24
V. TEBLİĞ VASITALARI	25
1. Vaaz.....	26
2. Hutbe	27
3. Mektup ve Yazılar	28
4. Eğitim ve Öğretim.....	29

BİRİNCİ BÖLÜM

TEBLİĞ CEMAATİ'NİN ORTAYA ÇIKIŞI

1. KURUCULARI VE LİDERLERİ	31
1.1 Muhammed İlyas Kandehlevî (1885-1944).....	31
1.2. Muhammed Yûsuf Kandehlevî (1917-1965).....	33
1.3. Muhammed Zekerıyyâ Kandehlevî (1898-1982)	34
2. TEBLİĞ CEMAATİ'NİN DOĞUŞU	37
3. TEBLİĞ CEMAAT'İNİN AMACI VE YÖNTEMLERİ	40
4. TEBLİĞ CEMAATİ'NİN İLKELERİ	42
4.1. Altı Prensip	42
4.1.1. Kelime-i tevhid	42
4.1.2. Namaz	43
4.1.3. İlim ve zikir.....	44
4.1.4. İkrâm-ı müslimîn ve ihtirâm-ı müslimîn.....	44
4.1.5. İhlâs-ı niyyet	44
4.1.6. Tefrîğ-i vakt (Davet)	45
4.2. Yirmi Şart	45

İKİNCİ BÖLÜM

TEBLİĞ CEMAATİ'NİN KIRGIZİSTAN'DAKİ FAALİYETLERİ

1. GENEL OLARAK KIRGIZİSTAN'IN DİNÎ DURUMU	48
2. TEBLİĞ CEMAATİ'NİN FAALİYETLERİ	52
2.1. Davet Faaliyetleri	56
2.1.1. Teşkil.....	57
2.1.2. Amir Sap	58

2.1.3. Meşveret.....	59
2.1.4. Gaş	60
2.1.5. Beyan	61
2.1.6. İnfiradi Amel.....	61
2.1.7. Karguzari.....	61
2.2. Yayın Faaliyetleri	62
2.3. Eğitim-Öğretim Faaliyetleri	66
3. ELEŞTİRİLER.....	67
3.1. Yerel Eleştiriler.....	67
3.1.1. Ailelerine Karşı Sorumsuzluk.....	67
3.1.2. Giyim Kuşam	68
3.1.3. Bilgi Yetersizliği.....	69
3.2. Genel Eleştiriler	71
3.2.1. Dini Tasavvuruna Yönelik Eleştiriler	71
3.2.2. Eğitim ve Davet Metoduna Yönelik Eleştiriler	72
3.2.3. Siyasi Tavrılarına Yönelik Eleştiriler	72
3.3. Tebliğ Cemaati'nin Faaliyetlerinin Yasaklanması İle İlgili Tartışmalar	73
SONUÇ	76
Диссертациянын кыскача мазмуну	79
KAYNAKLAR	94
ÖZGEÇMİŞ	98

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.md.	: adı geçen madde
a.g.tz.	: adı geçen tez
b.	: bin, ibn (oėlu)
bkz.	: bakınız
c.	: cilt
ev.	: Çeviren
der.	: derleyen
ed.	: editör
haz.	: hazırlayan
nřr.	: neřreden, neřre hazırlayan
s.	: sayfa
sy.	: sayı
ts.	: tarihsiz
v.dėr.	: ve diėerleri
y.y.	: basım yeri yok